

XX-LECIE MIEDZYWOJENNE

1918 - 1939

koniec I wojny światowej - początek II wojny światowej

• okres jasny lata 20.

cechy: optymizm i nadzieję, bogactwo talentów i artystycznych dokonań, powfizm, ujawnia w cywilizacji i technice.

• okres ciemny lata 30.

cechy: pesymizm, katastroficzne wizje przyszłości, utrata ujawnia w nauce.

Nazwa epoki

W admisjuniu od państwa Europy Zachodniej w flocie jest to admisjuni epoka.

Twórcy nie mieli nadzieję na powstanie / walki o niepodległość.

Kultura mogła dowolnie się rozwijać - nastąpiło ożywienie życia artystycznego.

Typy bohaterów

1) buntownik Stefan Żeromski „Przedwiośnie” - Czarny Bampka

- ↳ odwraca tradycyjne wartości, tradycje
- ↳ pewny siebie, egocentryczny, pełen życia
- ↳ poszukuje nowych wyzwań

2) nowoczesna Maria Pawlikowska - „Fasolanki” - bohaterka literynna kobieta

- ↳ kuchnia i kuchnia, ale jednocześnie niezależna
- ↳ otwarcie; otwarcie móu o swoich potrzebach
- ↳ przeinacza się dotychczasowym tradycją

3) działał polityczny Zofia Nałkowska „Granica” - Zenon Ziembiewicz

↳ angażuje się w życie polityczno-społeczne

↳ dąży do równości społecznej

↳ przesyga wezwane roszczenia ze względu na niemożność wprowadzenia swoich zaasad (ze względu na brutalną rzezywkość)

4) bohater Bruno Schulz „Sklepy cynamonowe” - narratork-bohater analizujący swoją psychikę

↳ podnosi się w głębi siebie

↳ zanurza się w głębi wyobraźni

↳ szuka klucza do własnej osobistości

Cechy

- 1) awangardowość
- 2) katastrofizm
- 3) fantazja nowoczesności
- 4) mnogość tematów
- 5) różnorodne grupy literackie

Skamander

„programowa bezprogramowość”
- poeta jest wolny, silny indywidualizm

wydnienie literatury od obowiązków patrycjuszowych i dygnatelskich

poesja zwrotniaka dla zwykłego człowieka - prosty i po prostu język

nastoł iwinienia, optymizm zahuyt teraźniejszości

bezpośredni kontakt z publicznością - kawiarnia „Pod Pikkadorem”

Julian Tuwim, Antoni Stanisławski, Jarosław Dusikielius, Jan Lecharczyk, Kazimierz Wierzyński

Futuryści

odcielenie tradycji na rzec nowoczesności

wydnienie sztuki od dotyczących zasad

stowa ludzie od zasad językowych, poszukiwanie fonetycznej, onomatopeje

fascynacja miastem i urbanizacją - dodawanie pojęć technicznych

nowy model sztuki - świadomość przymytnej i spontanicznej

Bruno Jasieniński, Aleksander Wat, Stanisław M. Todorowicz

Awangarda krakowska

twórca jako „architekt” skupiony na tworzeniu

odejście od metafizyki i mistyczności

prostota języka stosowanie jedynie metafor logiczna budowa utworu

program 3xM kult techniki pastygliwość wersów

grupy literatów krakowskich skupiona wokół pisma „Ziarnica”

Tadeusz Feiper, Julian Przyboś, Tytus Czyżewski, Adam Krzyk

katastrofizm

Oswald Spengler

- pesymistyczne przekonanie o kryzysie cywilizacji, nieuchronnej katastrofie
- wynasta z doświadczenia I wojny światowej

totalitaryzm

- doktryna polityczna
- jednostka musi podporządkować się całkowitej państwu i utadze
- dobro państwa = nadniedźwiedź cel
- państwo ingenje we wszystkie dziedziny życia obywateli

faszyzm - Włochy

komunizm - ZSRR

nazizm - Niemcy

psychoanaliza

Zygmunt Freud

- wyjaśnia procesy zachodzące w ludzkiej psychice (istotna rola dzieciństwa i snów)
- okresem tworzą nietużdomione styl: ID, ego, superego (odpowiedzialne za wrażenia i zachowania)

Miedzywonne

rewolucja dyciągowa

- przełomowe zmiany w mody
- rozwój kultury rozrywkowej
- zdrowy styl życia
- wygodniejsze stroje (sukienki do kolana)
- czerpano nadzieję z życia
- walka o równość kobiet

fenomenologia

Edmund Husserl

- odwracanie myślowych spekulacji i związanych z nimi zatoczeń
- skupienie się na oglądaniu fenomenów = tego, co bezpośrednio dane

behavioryzm

John Watson

- przedmiotem badań psychologicznych mogą być dające zadejmować ludzkie zachowania
- świadomość = zjawisko nienaukowe

3x M

- miasto, masa, maszyna
- motyw popularny wśród awangardystów
- zainteresowanie codziennego, postępu cywilizacyjnym i technicznym

Tematy i motywy

- nowoczesność** mit szklanych domów - „Przedwiośnie” Stefan Żeromski
- civilizacja** „Do krytyków” - Julian Tuim
„Miasto, Masa, Maszyna” - Tadeusz Peiper
- codzienność** „Przy okrągłym stole” - Julian Tuim
- psychika jednostki** „Uchodziemka” - Maria Kunciorowa
„Granica” - Zofia Nałkowska
- kobieta** wiersze Monii Pawlikowskiej - Jasnorzewskiej
- natura** „W malinowym chruszniaku” - Bolesław Leśmian
- wędrowka** „Sklepy cynamonowe” - Bruno Schulz
- dojrzewanie** „Ferdynandka” - Witold Gombrowicz
„Przedwiośnie” - Stefan Żeromski
- sytuacja Polski** „Przedwiośnie” - Stefan Żeromski
„Granica” - Zofia Nałkowska
„Do prostego gatunka” - Julian Tuim
- romans** „Granica” - Zofia Nałkowska
„Noc i dzień” - Maria Dąbrowska
„Przedwiośnie” - Stefan Żeromski
- pamięć** „Panny z Wilka” - Janusz Iwaszkiewicz
- jednostka wobec świata** „Proces” - Franz Kafka
„Mistrz i Małgorzata” Michał Butiakow
- avangardowość** „Rananie serca” - Julian Przyboś
„Srewy” Stanisław Ignacy Witkiewicz